ETYMOLOGICAL (RE) SOURCES IN ROMANIAN NAME DAY

Maria Magdalena Jianu

Prof., PhD, Hyperion University of Bucharest

Abstract: Given the personal names of in all of the civilizations and in any time period, we propose to evaluate the etymological resources of the Romanian onomastics, integrating, at the same time, our comments between general and specific practices of some people in order to attribute some names after some traditions or laws. In this way, we will observe, analyze and make considerations about these, which in turn will let us establish relevant percentages for the actual onomastics and foresee etymological landmarks.

Keywords: onomastics, etymology, elements of composition, transformations.

În lucrarea de față, vom aborda etimologiile celor mai utilizate prenume[1] din ultimii ani de către români, folosind, pentru baza de date, sursele online iar, pentru interpretarea lor, dicționare și studii consacrate[2]. Interesul a fost legat de faptul că, în ceea ce privește onomastica, înregistrăm tot timpul mode[3]. Astfel, îmi amintesc că, atunci când, la rândul meu, a trebuit să aleg nume pentru fiul meu, am ales unul care era la modă. În schimb, pentru fiica mea, m-am oprit asupra unui prenume din calendarul ortodox, operând în acest caz cu un criteriu subiectiv-emoțional.

Dată fiind dinamica acestor mode ale unor prenume, vom înregistra[4] o serie de observații, considerații și demonstrații referitoare la acestea, urmărind și echivalentele lor

[1] *Considerat și nume individual, nume personal, nume mic, nume de botez. A se vedea și Viorica Răileanu, Numele persoanei: normă și exces, pag. 483 ș.u., în Omagiu lui C. Dimitriu la 80 de ani, Editura Universității Ștefan cel mare din Suceava, 2013.*

[2] *N. A. Constantinescu, Dicționarul onomastic românesc, Editura Academiei RPR, 1963. Al. Graur, Nume de persoane, Editura Științifică, 1965.*

[3] *Vom analiza numai numele la modă, fără a aduce explicații referitoare la motivațiile individuale, de ordin psihologic, tradiționale legate de practica selectării numelor la nașterea copiilor*

[4] Deşi excursul nostru nu va evidenția practicile generale și speciale ale unor popoare în privința atribuirii numelor, notăm, ca o informație generală, că, în privința chinezilor(la care s-a manifestat de timpuriu nevoia de numire a persoanelor după naștere), aceștia au trei nume- primul este patronimicul(cel de familie), al doilea este purtat de toți copiii aceloraşi părinți(nume al generației) și al treilea(de-abia) este individualizarea. Latinii au adoptat, la născuții de sex bărbătesc, sistemul chinezesc și etrusc al celor trei

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

în alte limbi, precum și capacitatea de a dezvolta nume de familie sau toponime. În mod inevitabil, ne vom referi (și) la onomastica sfinților, precum și la superstițiile legate de unele dintre zilele în care se sărbătoresc aceștia, un aspect care merită atenție, nu atât la nivelul explicațiilor etimologiei numelor lor, cât, mai ales, din punctul de vedere al identificării unei compatibilități între purtătorul acestuia și rolul pe care l-a avut în viața socială, religioasă, politică(chiar!) a poporului. Rezultatele obținute ne pot fi necesare în analizarea și estimarea modelor prenominale, mai ales în perspectiva onomasticii românești.

Un excurs rezumativ în sistemul[5] internațional de constituire a numelor ni se pare, în această intenție, o demonstrație relevantă a ideii că numele au avut, în general, aceleași tehnici de formare, ceea ce susține înrudirea lor și admiterea unei limbi generatoare unice. Astfel, odată cu răspândirea creștinismului, latina s-a confruntat cu un aflux de nume consacrate din Vechiul și Noul Testament, cele mai multe traduse: Nicolaus, intrat prin filieră grecească, din gr. Niko/ a învinge, laos/ popor), Petrus(din gr. Petros, traducerea ebraicului Kifa). Alte nume latinești: Anastasie, din gr. înviere, a dat numele de familie Năstase, Tasie/ Tasia, Tașcu, Tașcău, Damaschin, însemnând originar din Damasc, a dat numele de familie Maschin, Mischie. După prăbușirea imperiului roman, numele de persoane care au pătruns și în alte limbi europene se uniformizează, distincțiile realizându-se în pronunție și, uneori, în scriere; de exemplu: Iohannes- Jean(fr.), Juan(sp.), Giovanni(it.), John(engl.), Johan(germ.), Evan(galeză), Ivan(rusă și bg.), Jan(polonă și cehă), Janos(mg.), Iannis(gr.), Ion(rom.), Elisabeth(ebr), Isabel, Elise, Lise Betty, Bessie, Lizzie (engl., fr.), Babette(fr.), Erzsebet(mgh.), Lisaveta, Saveta, Veta(gr.,de

---

nume(conform Al. Graur, *Nume de persoane*, pag. 38, Editura Științifică, București, 1965): primul era numele pus la naștere și numit *praenomen*, al doilea era *numele ginții* și avea finala în *–ius: Duilius/* din *duellum/ luptă în doi; Caecilius/* din *caecus/ orb; Claudius/ claudus/ șchiop; Marius/* de la zeul *Mars; Valerius* de la verbul *valere/ a fi sănătos*) iar al treilea era *porecla*. Termenul de *prenume* i se pare lui Al. Graur(op.cit) nejustificat la romani, deoarece, însemnând *ceea ce se pune înaintea numelui,* obligă la prezența unui nume al ginții la care acesta să se adauge în față. De remarcat că fetele nu primeau nume la naștere, fiind apelate unitar prin *fetița, mititica* etc. Abia în perioada de sfârșit a republicii, se repartizează pentru născuții de sex femeiesc numele grecești: *Corinna, Delia, Lesbia* etc. De asemenea, în privința prenumelor, latina limita posibilitățile de selecție la doar 18 substantive masculine: *Appius, Aulus, Decimus, Gaius, Gnaeus, Kaeso, Lucius(cel născut pe lumină/ de la lux/ lumină), Mamercus, Manius(cel născut în zori*, de la *mane/ dimineață), Marcus, Numerius, Publius, Quintus, Servius(cel salvat/* de la *servo- a salva), Sextus, Spurius, Tiberius(* de la *Tiberis/ Tibru), Titus(* mai târziu, și Franța a limitat prin lege dreptul de a alege un nume, fiind admise numai cele din calendar și din istoria veche, relevante prin valoarea simbolică pe care o reprezentau pentru popor.). În acest fel, era foarte mare posibilitatea ca mai multe persoane să poarte același prenume, ceea ce a impus romanilor plasarea unui determinant, ajungându-se la structura *prenume+nume*. In cazul grecilor, sursele înregistrează un singur nume, urmat, într-o etapă istorică ulterioară, de un patronimic derivat, în general, cu sufixul *–ide*. Notăm și că rușii au aderat la un patronimic format cu sufixele *–ov, -ovici, -ici*(după Al. Graur, *Nume de persoane*, pag. 17 ș.u.)

[5] *Al. Graur, Numele, pag. 33 ș.u.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

unde au pătruns și în varianta populară a românei). Exclusiv religioase sunt numele: Veronica(lat. Vera/ adevărată), Olivier(măslin, după Muntele Măslinilor), Iordan(apă curgătoare).

Pentru români, deși odată cu secolul al XV-lea putem vorbi de un sistem neoficializat al numelui de persoană(care presupunea utilizarea fie a numelui unic de familie, fie a prenumelui sau a patronimicului ori a poreclei), din 18 martie 1895(ca efect al reformelor lui Al. I. Cuza), ne raportăm la documentul elaborat sub directa coordonare a Regelui Carol I, Legea asupra numelui(fiecare persoană trebuia să aibă un prenume și un nume de familie; în cazul în care nu exista numele de familie, acesta rezulta din numele de botez al tatălui, la care se plasa sufixul – esc sau –eanu[6].). Sistemul românesc al numelui corespunde unei ordini apusene[7](cu succesiunea[8] prenume, nume).

Deși, în practica actuală, avem obiceiul de a vorbi de nume neaoșe românești, precizăm că, la fel ca multe alte limbi, nici româna nu posedă un aparat onomastic propriu; ceea ce ni se pare specific, nu este decât adaptarea sau traducerea unor nume alogene la sistemul fonetico-fonologic românesc/ în limba română. Sursa au reprezentat-o limbile semite, dintre care ebraica a înregistrat influențe, prin textele creștine, iar araba, prin intermediul limbii turce. Astfel, constatăm frecvența în onomastica actuală, a unor prenume din vechile limbi ebraice, feniciana și aramaica, în care erau fie simple: Aaron/ gură/ profet, Adam/ roșu/ pământ roșu, lut, David/ iubitul, Eva[9]/ viață, Martha/ stăpână, Domnica/ stăpână/ doamnă, Nahum/ Naum/ care consolează, Noah/ Noe/ lung/ din a trăi mult, Hanna/ îndurare(care a dat în română Ana), fie compuse din cuvinte sau fraze

[6] *Art.1: Numele patronimic(de familie) constituie un drept imprescriptibil si inalienabil si nu se poate schimba sau adaugi decat conform prescriptiilor legei de fata. De la promulgarea legei de fata nu este permis nimanui de a purta alt nume patronic decat acel sub care este inscris in actele starii civile sau sub care este indeobste azi cunoscut. Locuitorii români sateni, cari nu au nume patronic conform cu paragraful precedent, isi vor putea forma unul cu numele de botez al tatălui lor, adăugându-i una din terminatiunile care sunt in datina tarii, si aceasta prin simpla declaratie inregistrata la primaria locului de origina si trecuta in marginea actului starii civile. Numele astfel formate nu vor putea fi acele ale familiilor cunoscute din istoria nationala.*

[7] *Ordinea răsăriteană, cu succesiunea nume, prenume, este specifică ungurilor, chinezilor, vietnamezilor, japonezilor, coreenilor și unor popoare din Africa. Abaterile de la acest model structural se înregistrează, în limba română, în stilul oficial sau administrativ, în bibliografii, în dicționare, cărți de telefoane, enciclopedii, unde ordinea este nume, prenume. Menționăm că, în unele cazuri în care și numele de familie și prenumele sunt exprimate prin câte un prenume distinct, schimbarea topicii generează probleme de identificare corectă; astfel, la o persoană care se numește Vasile Mihai, cu greu va fi identificat numele și prenumele. Adăugăm aici și contextul în care numele este un prenume de un gen iar prenumele de alt gen(caz în care, dacă nu cunoaștem în mod direct persoana, nu putem identifica apartenența acesteia la un sex): Mihai Maria. Considerăm că, pentru aceste situații, aplicarea unei reguli unitare de succesiune(prenume nume/ nume prenume) ar fi singura soluție de evitare a confuziilor.*

[8] *Spre deosebire de limba rusă, în română, prenumele tatălui nu se adaugă decât pentru dezomonimizare(fie întreg, fie cu inițială).*

[9] *A fost tradus de evreii din Alexandria prin Zoe/ viață*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

întregi: Elisabeth/ Dumnezeu e bucuria. Notăm că elementele El sau I, care apar fie la începutul, fie la sfârșitul unor nume de proveniență biblică, prezente și în sistemul nostru onomastic de astăzi, sunt traductibile prin Dumnezeu(EL) sau prin Iehova/ Iahve(I); de exemplu: Daniel/ Dumnezeu este judecătorul meu, Mihail/ Cine este ca Dumnezeu, Rafael/ Dumnezeu a lecuit, Samuel/ auzit de Dumnezeu, Natanael/ dar al lui Dumnezeu etc.(nu urmează acestui raționament nume ca Fănel, Costel, Catrinel). De la evreii creștinați, care și-au asimilat și nume străine, avem astăzi: Luca(din latinescul Lucianus), Marcu(din latinescul Marcus), Andrei(din grecescul Andreas). Kifa, cu sensul de piatră, în ebraica veche, a fost tradus în greacă, devenind Petros(gr.), echivalat în latină prin Petrus.

Onomastica arabă a intrat în română prin limba turcă, însă, la populația din România, cu excepția locuitorilor de naționalitate turcă sau tătară din Dobrogea, aceasta nu a exercitat o influență relevantă nici în trecut și nici în stadiul actual; înregistrarea acestora în acest studiu o considerăm necesară, având în vedere că multe prenume turcești se regăsesc astăzi ca nume de familie sau sunt purtate de personaje literare, de personalități internaționale ori de firme iar simplul fapt al explicațiilor etimologiei lor poate fi un beneficiu pentru cititori: Kemal/ maturitate, Murat/ dorit(numele unei firme de transport internațional), Mustafa/ ales, Regep/ luna a șaptea(numele presedintelui Turciei), Osman/ pui de dropie(apare ca nume de familie), Hassan/ frumos(ipostază lirică în textele lui G. Coșbuc), Selim/ voinic. Multe nume arabe recurg la elementul de compunere ben/ fiu, pentru a distinge între persoane: Ali Ben Hassan/ Ali, fiul lui Hassan(sau Pocitan Ben Pehlivan/ Pocitan, fiul lui Pehlivan, personajul liric din Noaptea de decemvire de Al. Macedonski). Evreii au preluat de aici modalitatea de diferențiere, generând cuvinte ca: Beniamin, Ruben(personaj din Sărmanul Dionis de Mihai Eminescu). Altă modalitate de nuanțare a raporturilor religioase este prin Abd El, însemnând servitorul Lui(al lui Dumnezeu): Abdul Hamid(compus din Abd El Hamid/ servitorul lăudatului); Abdullah provine din Abd Allah/ servitorul lui Allah. Mai greu de identificat sunt compusele cu finala –din, cu sensul de religie: Aladdin/ înălțimea religiei(expresia celebră Lampa lui Aladin), Nastratin/ ajutătorul religiei(este personaj al poemului Nastratin Hogea la Isarlâk de Ion Barbu).

Din limba persană, turcii au preluat elementul zade, care înseamnă fiu: beizadea/ fiu de bei, dar au utilizat și termenul propriu pentru sensul de fiu, oglu: Davidoglu, Pazvantoglu/ fiul paznicului de noapte, însă nici aceste forme nu sunt întâlnite în

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

onomastica românească. Excepție face beizadea, care apare utilizat peiorativ, cu sensul de fiu/fiică a unui politician, om de afaceri, tânăr needucat și, în general, viciat, care duce o viață de lux și care nu muncește. Din persana veche, se înregistrează cunoscutul nume mitologic Zarathustra/ cămilă de aur(zarath- de aur, ustra- cămilă; apare ca titlul unui celebru eseu al lui Fr. Nietzsche, Așa grăit-a Zarathustra), iar din indiană provin numele compuse: Kalidasa/ sclav al zeiței Kali(Kalidasa, un brahman, autor al unei părți a operei Sakuntala), Mahatma/ suflet mare, de la maha/ mare și atma/ suflet(prenumele celebrului politician indian, Mahatma Ghandi).

În privința onomasticii grecești, precizăm că, la origini, termenii au fost, în majoritatea lor, compuși din:

a) elemente inițiale: andro(bărbat)- Andromeda[10](sfatul bărbatului), kalli/ frumos – Kaliope/ voce frumoasă, philo/ iubitor- Philihippos/ Filip- iubitor de cai, Philadelphos/ iubitor de frate, Philaretos/ iubitor de virtute, theos- zeu: Theophanes/ apariția Zeului,

b) elemente finale: andros/ bărbat- Alexandros(alexo-a ajuta), Kassandra(kassi- distins); bios/ viață: Zenobios(de la Zen, varianta pentru Zeus); doron/ dar: Theodoros(Theos/ zeu, genos/ neam, popor); nike/ victorie: Kallinikos(kalli/ frumos); phan/ a apărea: Theophanes(Theo/ Zeu; de aici Teofan, Teofana).

Diferența dintre numele proprii grecești feminine și cele masculine se înregistrează la nivelul finalei: Eurydike(eurys/ amplu, dike/ justiție), Iphigenia(iphi/ puternic, genos/ neam), Kleopatra(kleos/ gloria, pater/ tată). Alte nume feminine sunt individualizate și specializate pentru acest gen: Aspasia/ plăcută, Eirene/ pace(de aici Irina), Delia(de la insula Delos). În limba română, au intrat din greacă nume cu finala –a, precum: Anania(din ebr. Hananiah care se traduce pe care Dumnezeu, în mila lui, l-a dăruit), Nikita(gr. Nikitas/ învingător); în unele limbi slave, finala –eos din greacă a devenit–ei: Andrei, Doroftei, Macovei, Matei, Timotei.

În limba slavă, o modalitate puțin frecventă de formare a numelor a fost compunerea, înregistrându-se opțiunea pentru elementul mir(din Kazimir/ kaz- a învăța pe altul, din Tihomir/ tih- liniște, din Vladimir/ vlad- stăpânire). Răzvan, un prenume cu apariție constantă în onomastica noastră, are ca etimon posibil indianul Radova,

10 Pentru comentarii analitice, a se vedea Otilia Sîrbu, Omul și mitul în secolul 21, Editura Universitară, București, 2015

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

înseamnând cel care aduce veşti bune, dar elementele componente Rad- şi van se identifică şi în slavă, rad având sensul de bucuros iar van putând fi corelat cu vesti/ veste.

În analiza noastră, vom prezenta, sub formă tabelară, referinţe la prenumele masculine şi feminine aflate astăzi în topul preferinţelor românilor: Alexandru, Andrei, David, Filip, Gabriel, Luca, Matei, Nikolas, Petru, Ştefan, Teodor/ Tudor, Victor; Ana, Anais, Anastasia, Antonia, Alexia, Alessia, Alexandra, Andreea, Elisabeta, Maria, Maya, Natalia, Sofia, Riana/ Rihanna. Precizăm că, acolo unde femininele au provenit de la masculine, au fost consemnate la un singur prenume(cel masculin).

Prenume	etimologia	Forme reduse sau derivate, hipocoristice, de familie	Echivalente în alte limbi	Toponimii derivate	Zile de sărbătoare din calendarul creştin-ortodox	Superstiţii [11] legate de aceste sărbători ale numelui	Personalităţi române care au purtat aceste nume
Alexandru (de unde şi femininul Alexandra; forma Alessia este ortografia latinistă şi feminină de la Alexandru, apare utilizat cu precădere în onomastica italiană, de la Alexis)	gr., care protejează oamenii, a intrat în sistemul onomastic internaţional sub influenţa iniţială a cărţii populare Alexandria	Alex(citadin şi actual),Alecu, Alexe, Alexie, Alexu, Alexuţu, Lixandru, Sandu, Sandra, Sanda Alecsandri, Druţu, Druţă, Şandu, Sendroiu, Săndoiu, Săndesc	gh. Sandor, ucr. Olesa, rus. Alioşa, tc. Iskender	Alexandria, Alexăndreşti,Alexăndriţa, Alexeni, Alexeşti	30 august	Nu s-au înregistrat	Alexandru Macedon/cel Mare, Alexandru cel Bun, Alexandru Ioan Cuza Alexandru Lăpuşneanul Alexandru Vlahuţă Alexandru Piru
Andrei(de aici femininul Andreea)	gr.bărbătesc	Andru, Andu, Andriţa, Andreica, Andriil, Andrieş, Andreicuţă, Andrilaş, Andruşca. Fome	mgh. Andras(de aici numele de familie adaptat grafiei româneşti, Andraş)	Andreeşti, Andrieşeni, Andreianu de Jos, Androneasa, Andrid	30 noiembrie, ziua Sfântului Apostol Andrei, ocrotitorul României. Termenul undrea este	Sântandrei, Moş Andrei, Andrei-de iarnă, Indrea, Ziua Lupului, Gădineţul Şchiop-	Andrei Şaguna Andrei Mureşanu

[11] *Antoaneta Olteanu, Calendarele poporului român, Editura Paideia, 2001*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

		vechi: Îndrul, Îndreiu, Îndreiasa, Îndreeși, Îndreica, Îndrei, Indrea/ Idrea(contaminare Andrei/ Udrea/ Adrian), Udrea.			denumirea populară a lunii decembrie, pe care o precedă ziua de Moș Andrei. Tot acum sunt și moșii de iarnă.	Ieșirea Filipilor de Toamnă; în unele opinii, era începutul anului nou al dacilor; astăzi e considerată ziua de început a iernii(de aici credința că Sfântul Andrei e Cap de iarnă). În noaptea de Sfântul Andrei, se fac magii, se rostesc incantații în special pentru ferirea de lupi(nu se pronunță acest cuvânt în ziua Sfântului); de aceea, seara se mănâncă gătit cu usturoi iar ziua fiecare buzunar va conține un cățel de usturoi. Sfântul Andrei este sărbătoarea echivalentă internațion	

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

						alei Haloween. Acum nu se lucrează, ca sa fie iarna ușoară și vara îmbelșugată. De asemenea, pentru împlinirea unor dorințe(căsătorie, însănătoșire) se ține post negru. Vânătorii își descântă pușțile, ca să aibă spor la vânat, în sezonul care tocmai se deschide în preajma acestei zile.	
David	ebr. iubit	Dăviduțu, Davidel, Davidoiu, Davițoi, Davidescu, Daghid, Didu, Dida(forme scurte), Dițoiu,	bg. Dato/ Dako;	Davidești, Davideni Davidoaia, David	26 iunie, Sfântul Cuvios David din Tesalonic. David a fost regele profet	Nu s-au înregistrat	Nu s-au înregistrat
Filip	gr. iubitor de cai(fil+hipo);	Filipaș, Filipa, Filișanu, Filipetru(compusdin Filip și Petru), Lipa, Lipan,	mgh. Fulop, bg. Fico, sp. Pepano, engl. Philip	Filipeștii de pădure, Lipănești, (Fi)Lipova, Lipoveni, Lipia	14 noiembrie, Sfântul Apostol Filip	Sărbătoarea populară Filipii sau ziua lupilor, la romani se numea Lupercaliile;	Filip al II-lea, regele Macedoniei, tatăl lui Alexandru cel Mare

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

		Lipoiu, Lipov(de aici și etnonimul lipovean), Fulea Ilipescu, Hilian, Pilipcea, Șilip. Utilizat mai mult ca nume de familie				cunsocută și ca Martinii de toamnă, Gădinești. Se mai numesc și Dragostițele, considerându-se că, în aceste zile, se împerechează lupii, iepurii etc. Filipii se țin 3 zile. Expresia populară L-a lovit din Filipi se referă la importanța cinstirii acestei zile. Este momentul când, pe vremuri, femeile își începeau activitățile specifice zilelor d eiarnă: torsul lânii, al cânepei pentru cămăși etc. Din străbuni, este interzisă consumare a de către copii a boabelor(de porumb,	

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

						de fasole), ca să nu facă bube chiar sau bubatul.	
Gabriel	ebr. Gabhri, de la Gavriil	Gabi, Găbiță, Gavrilă, Gavrilescu, Gavrileanu, Gavrioni, Gavrilcea, Gavru/-a, Gavrinca, Gavrincea, Gavriș, Găvroiu,Găvruș, Găvan, Garbul, Gârbul, Gaba, Găbnea, Găbana, Găbanea, Găvroi,	ucr. Havrileta bg. Gață(de aici Gațu, Gățea, Găților) mgh. Gabor(Gabăr, Gabru, Gaber, Gaboran, Gabrov)	Havrilești, Găvana, Gabrovo(oraș din Bulgaria, de la care provine denumirea străzii Gabroveni din Centrul vechi / bulgari veniți în București).	8 noiembrie, Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril	Gavril/ Gabriel a fost arhanghelul care i-a vestit Fecioarei Maria că îl va naște pe Isus. Momentul marchează Moșii de Arhangheli sau Moșii de piftii. Se aprind lumânări pentru cei morți fără lumânare sau care au avut o moarte violentă; în Ardeal se cinstesc morții prin sărbătoarea denumită Luminație(aprinderea lumânărilor în cimitire, seara). Vremea este în general frumoasă, de unde și denumirea de Vara Arhangheli lor; până la	

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

						Crăciun, se crede că vor mai fi până la 4 zile călduroase sau vara iernii.	
Matei	gr., lat. Mathaeus	Mateiaș, Mateica, Mateuță, Mateeș, Mateiță, Mateoniu, Matu, Matica, Mătuianu, Mătoculm Mătulești, Mateș, Mătiaș, Mătieș, Măceu, Maccico(cu co-slav)Maftei (sub influență slavă), Maftea, Mahiei, Matița, Matea, Teiu, Teica, Teican	bg. ucr. Mace, mgh. Matyas, țig. Macia.	Mătulești, Mateești Mateiași	16 noiembrie	Matei a fost vameșul care l-a însoțit necondiționat pe Hristos, când acesta l-a chemat prin celebra replică: Vino după mine! După ce a primit Sfântul Duh și la 8 ani de la Înălțarea Domnului, a scris, în vechea ebraică, Evanghelia (primul dintre evangheliști) pentru evreii creștini sau creștinați.	Matei Basarab Matei Corvin Matei(u) Caragiale(fiul dramaturgului)
Luca	lat. Lucas, hipocoristic din Lucanus, etnic din Lucania; din Lucius; corelat cu lux/ lumină	Lucas, Lucan, Lucăleț, Lucănescu, Lucșa, Lucșoni, Luculescu, Lukacs	mgh. Lukacs, ucr. Lukac, engl. Luka	Luculești, Lucești, Lucăcești, Lucăceni	18 octombrie	Fost medic și pasionat de pictură(se spune că a pictat singura icoană pe care Fecioara Maria a	Luca Arbore, Ioan Luca Caragiale, Luca Pițu

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

						admirat-o, fiind în viață), a deprins limbile greacă și egipteană. Această zi se mai numește și Ziua Lupului sau Lucinul, de aceea, tradiția populară recomandă sărbătorirea acesteia, pentru ferirea gospodăriilor de lupi, dar și pentru protejarea de boli a animalelor.	
Nicolas/ Nikolas/ Nicolae	lat. Nicolas; gr. Nikolas/ de la Nike- victorie și laos/ popor); pus în corelație și cu lat. Clausse/ chei(interpretare a lui N. Iorga)	Nicu, Nicușor, Niculina, Niculăiță, Lae, Niki, Nae, Naicu, Nicola, Nicoleta, Nico, Colea, Cola, Colae, Călae, Necora, Necorești, Nicoereștui, Nicoară, Nicora, Nicoară, Nicoresc, Nicorici,	mgh. Miklos srb., ucr. Miklais(de aici Micluș, Miclea, Miclăuș, Miclescu, Micle; toponime: Cloșani; o posibilă sursă ar fi și pentru toponimul Cluj, explicat însă și prin germ. Niklaus Nike(	Neculițel, Colentina, Colcești, Colești, Sânnicoară, Sânnicolau Mare, Nicolești	6 decembrie	Sân-Nicoară, Sfântul Niculae/ Neculai; sărbătoarea așteptată de copii, care își pun în ajun ghetuțele curățate, ca să pună Sfântul cadouri în ele, în funcție de cât de cuminți au fost; se mai numește și	Nicolae Filimon Nicolae Bălcescu Nicolae Grigorescu Nicolae Labiș Nicolae Titulescu Nicolae Iorga Nicolae Ceaușescu

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

		Corici, Coricescu, Nicoriță, Nicăruș, Nicolcea, Nicolicea, Nicolescu, Nicoleț, Nicoman, Nicoliță, Nicolcioiu, Nicolau, Nicoleanu, Nicolaescu, Nicula, Coleș, Colești, Nicoleț, Colin, Nicoliș, Neculache, Neculoiu, Colibaba, Colintină, Colcea	hipocoristic internațional)			Crăciunul copiilor; este protector al copiilor, al soldaților, al corăbierilor, al tâlharilor; se sărbătorește pentru a fi feriți de boli, de lovituri; se spune că Sfântul Nicolae își scutură barba și ninge. Acum se pun crenguțe de pomi în apă, ca să înflorească de Anul Nou; așa se explică prezența în textele lirice ale Crăciunului și Anului Nou referințele la florile dalbe, flori de măr.	
Ștefan	gr. coroană, cerc	Ștef, Ștefa, Fane, Fănică, Fănel, Fani, Fană, Ștefănuț, Ștefănucă, Ștefea,	bg., rus. Stepan, ucr. Ștețco/ Ștеț mgh. Istvan(de aici Istfan, Işfanoni,	Pișteşti, Ștefănești, Tețcani, Tescani	27 decembrie	Dacă va ninge în această zi, se așteaptă să fie un an plin de roade	Ștefan cel Mare, Ștefan Augustin Doinaș, Ștefan Iordache Ștefan

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

		Ștefoniu, Ștefana, Ștefanca, Ștefănescu, Ștefănică, Fanache, Fănescu, Fănica	Ištion, Ištoc, Išti, Istăvoiu)				Octavian Iosif Ștefan Furtună
Teodor/Tudor	gr. Theodor, darul lui Dumnezeu	Thedor, Tudora, Tudorița, Tudorel, Todirașcu, Toderaș, Todoran, Toderiu, Teodoroiu, Todir, Tandor, Todașcu, Todoruț, Todica, Todilă, Doru, Doruleț, Dorin, Doruța, Dorian, Doriana, Dică, Dicu	ucr. rus. Feodor(Fedea, Fedie, Fedco), mgh. Fodor, dar și Tivadar, germ. Fiederman Bg. Toca/ Todor	Todireni Toderaș, Tudora	Sântoader(lat. Sanctus Theodorus)	Se sărbătorește în prima sâmbătă după Lăsatul secului de brânză. Se spune că cine se spală pe cap în această zi, trebuie să fiarbă cenușă în apă, ca să-i crească părul mare(al fetelor, al băieților sau al iepelor)	Tudor Vladimirescu(semna documentele cu varianta Theodor), Tudor Vianu, Tudor Arghezi, Thedor Aman,
Petru	lat. Petrus, gr. Petros, din ebr. Kifa/piatră, stâncă	Petruș, Petrică, Petriceicu, Petruț, Petruș, Petra, Petria, Petrița, Petran, Petruța, Pietru, Piedru, Petrini, Pătru, Pătruț, Pătruleasa, Pătrulesc, Pătrașcu,	bg. Penko(Petunko) germ., mgh. Peter, srb. Peia, sp. Pedro	Petroșani, Petrila, Piatra-Neamț, Petrăchioaia, Petrești	29 iunie, Sfinții Apostoli Petru și Pavel Sâmpietru, Sâmpetriu, Sânpetru, Sâmpătru, Sânchitru, Sâmchetru	Sărbătoarea marchează jumătatea anului; Sfântul Petru este patronul roadelor, când începe secerișul; de aceea, pentru a fi protejați de grindină, oamenii trebuie să-l venereze pe sfânt. Până	Petru Rareș, Petru Cercel, Petru Movilă, Petru Maior, Petru Creția, Petre Poni

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

		Pătrășcoiu, Pătrășcanu, Pătroi, Pietroi, Petronia, Petroșel, Petronius, Petrache, Patraulea(compus cu –Ulea), Răşcanu, Raşcu, Truță, Trică, Chetrian, Chetroiu				la această zi, n u se scutură merii, în temeiul aceleiași credințe, de a nu atrage grindina(femeile tinere nu aveau voie să mănânce mere, ca să nu-i supere pe morți; această interdicție li se prelungește femeilor bătrâne până de Sfântul Ilie). Din această zi, nu se mai aude cântând cucul și privighetoa rea(se spune că Sfântul Petru e nașul cucului). Acum sunt Moșii de vară, când se dau de pomană mere, colaci. Cei care au pistrui e bine să se spele la miezul	

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

						nopții pe față, ca aceștia să nu li se înmulțească.	
Victor	lat. victorie, biruință	Uictor, Victoria, Victoarea, Victorița, Vic/ Vică, Vica, Vicu, Vitoru, Viki	mgh, engl. Viktor	Orașul Victoria, Victorești	11 noiembrie	A fost un soldat roman, care a crezut cu toată ființa în Hristos și l-a mărturisit. Se spune că, atunci când a fost ucis prin tăierea capului, Sfântului i-a curs lapte și sânge, ca demonstrație a prețuirii din partea lui Isus.	Victor Babeș Victor Eftimiu Victor Ioan Popa Vitoria Lipan

Prenume feminine

Prenume	Etimologie	Forme	Forme în alte limbi	Toponime	Sărbători	Superstiții	Personalități, personaje, celebrități
Ana	ebr. Hannah- bună, îndurare	Ani, Anica, Anuța, Ancuța, Ancuțel, Anița, Anicuța, Aneta, Aniței, Niță, Anuca, Anușa, Nușa, Anuțoiu,	ucr. Anușca, mgh. Annuska,	Lacul Sfânta Ana	9 septembrie	Zâna Ana, Ana-foca, Sfânta Ana, mama Fecioarei Maria. Denumirea populară a sărbătorii- Cârcovii Sfintei Marii celei Mici. În	Regina Ana a României Ana din Monastirea Argeșului Ana Aslan

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

		Anoaica, Aghiana(după modelul Sfânta Ana), Anafimia(prin compunere din Ana și Efimia), Anafia(din Ana și Sofia), Anca(cu sufixul –ca), Ana-Maria				această zi nu se lucrează, pentru ferire de lovituri	
Anais	Din gr.Anisia(fără pereche, unic), cu metateza Anaisia(în greacă, Anisia era epitetul Demetrei-dona ferens); corelată cu termenul floare;	Anais	Anais(nume de parfum de la Cacharel)	Nu s-au înregistrat	Nu s-a înregistrat	Nu s-au înregistrat	Nu s-au înregistrat
Anastasia	din masculinul Anastasie, care în greacă înseamnă înviere	Nasta, Năstăsoaia, Năstase, Tăsia, Tasia, Sica, Sița, Nastasica, Năstuța, Anastasiu	Anastasie/ Anastasia	Nu s-au înregistrat	22 decembrie	Recunocută pentru grija față de bolnavi și nevoiași, obișnuia să-i înmormânteze pe cei care nu aveau familie, îi ajuta în închisori pe cei care	Personaj din nuvela lui D.R. Popescu, Duios Anastasia trecea

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

						erau pedepsiți pentru credința în Hristos.	
Antonia	Din masculinul Antonie(lat. și etruscă Antonius/ Anton)- floare	Anto, Toni, Antonina, Antonescu(ca nume de familie)	engl.Antonia, fr. Antonie	Antonești Antonescu	17 ianuarie	Se consideră că Sfântul Anton a fost cumătrul lui Dumnezeu, de la care el trimite oamenilor ploaia. Sărbătoarea se numește Cârcovii de iarnă(sărbătoare bisericească, constând în 3 zile succesive, când se cinstesc sfinții), se ține mai ales de femei, ca să-și îndrăgească gospodăria și familia. De asemenea, se ține pentru feriorea de dureri de cap, de stomac, împotriva ciumei, a nebuniei, a gâlcilor, fiind rău de	Anton Pann Anton Holban

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

						opăreli și arsuri; se spune că cine nu ține sărbătoarea, are dureri de spate vara.	
Elisabeta	ebr., cu forma Elisaveta, mama Sfântului Ioan Botezătorul; se traduce Dumnezeu e bucuria	Ilisaveta, Lisaveta, Eliza, Lisa, Elisavta, Ilisafta, Safta, Savta, Săftița, Tița, Sevastița, Veta, Saveta	engl., fr., Isabel, Elise, Lise Betty, Bessie, Lizzie fr., Babette mgh., Erzsebet gr., Lisaveta, Saveta, Veta	Săftica, Săftești	5 septembrie(odată cu Sfântul Zaharia, tatăl Prorocului Ioan Botezătorul	Nu s-au înregistrat	Principesa Elisabeta, Elisabeta Polihroniade, Personajul din romanul lui Mircea Eliade, Isabel si apele diavolului
Maria	ebr. Margam, Maryam cu sens neclar, stea de mare, picătură de mare), lat. Sancta Maria	Măria, Marica, Măricuța, Mari, Marița, Rița, Marioara, Mărioara, Măriuca, Măriuța, Maruca, Marușca, Mia, Mița, Marghioala (din Marioara și Marga), Marioane, Marica, Maricu, Mari, Maricica, Maricu, Marica, Maricuța, Mariescu, Merry	rus. Maşa internațional- Maria/ Marie	Maricești, Sântămăria Orlea	15 august	Se pregătește culesul strugurilor, al prunelor, se dau de pomană aceste fructe. De la acest moment, pălăria se înlocuiește cu căciula, sugerîndu-se începutul răcirii vremii	Regina Maria Maria Tănase Maria Lătărețu
Maya	din	Maya,	Maya	Nu s-au	Nu s-a	Nu s-au	Nu s-au

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

	spaniolă, ebraica(primăvară), persană(generozitate), hindusă și rusă(vis, iluzie, constelatie); este o variantă alternativă pentru numele zeiței hinduse Durga.	Măyca, Mayssa		înregistrat	înregistrat	înregistrat	înregistrat
Natalia	lat. Natalis dies/ zZua Nașterii/ Crăciunul	Nati, Natalița, Natalica, Natașa, Lița, Liță, Lițoiu(în unele opinii, aceste forme ar proveni din Ilie	Fr., engl., Natalie, rus. Natalia, Natașa	Nu s-au înregistrat	26 august	Nu s-au înregistrat	Nu s-au înregistrat
Sofia	gr. înțelepciune	Sofi, Sofian, Sofianu, Sofița, Sofica, Sohica, Sohia, Fica, Fia, Fița, Sofică, Sofioiu	mgh. Zsofi, fr., engl.Sophie	Sofieni, Fieni,	17 septembrie	Se crede că, dacă nu pleacă păsările înainte de această zi, iarna va fi călduroasă	Nu s-au înregistrat
Riana/ Rihanna	arabă- busuioc	Ria, Riha, Rian, Rihan	Riana/ Rihanna(fr., engl.)	Nu s-au înregistrat	Nu s-a înregsitrat	Nu s-au înregistrat	Nu s-au înregistrat

Concluzii

După 1990, odată cu eliberarea conștiinței românilor de totalitarism, opțiunile lor în privința selectării prenumelor la naștere au fost și ele libere de constrângeri, aceștia orientându-se înspre ofertele Occidentului; așa se face că nume ca Alexandra, Alina,

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

Beatrice, Bianca, Cosmina, Ramona, Roxana, alături de masculinele corespunzătoare, precum și de Bogdan, Radu, Raul au fost predilecte. Începând cu anul 2000, constatăm o tendință din ce în ce mai accentuată de valorizare a numelor religioase, care, în momentul de față, par a fi devenit mode(precizăm că nu s-a renunțat definitiv nici la numele importate): Alexandru, Andrei, Filip, Luca, Matei, Alexa, Ana, Antonia, Maria, Sofia etc. Elementele de noutate ale perioadei 2014-2016 sunt influențate de implicarea bisericii în contextul socio-politic; mai precis, odată cu descoperirea de către români a marelui duhovnic al Ardealului, părintele Arsenie Boca, constatăm o extindere a prenumelui de mirean purtat de acesta, Zian; de asemenea, pelerinajele religoase, din ce în ce mai agreate, au făcut posibil accesul românilor la mănăstirile grecești, ceea ce explică și extinderea prenumelor Nectarie, Nectaria, de la numele Sfântului de pe Insula Eghina, recunoscut ca vindecător de cancer..

Din datele prezentate reiese că, în afara prenumelor cu baze religioase, multe dintre prenumele actuale se află încă în faza de început a procesului derivativ, că nu au exercitat influențe remarcabile asupra toponimiei românești iar o parte dintre ele nu sunt înregistrate în calendarele creștin- ortodoxe(Maya, Riana/ Rihanna) și, ca efect, nici nu și-au creat matrice de superstiții. Aceste caracteristici demonstrează că onomastica românească are multiple (re)surse, funcționând perfect(și astăzi) două atitudini: sau convingerea rolului protector al prenumelui, prin intermediul arhetipului, asupra vieții celui care îl poartă, sau dorința de a se insera într-o modă a timpului. Căci nu sunt vremurile sub om, ci bietul om sub vremuri, cum memorabil a spus Miron Costin.

Bibliografie

1. Constantinescu, N. A., Dicționarul onomastic românesc, Editura Academiei RPR, 1963
2. Graur, Al., Nume de persoane, Editura Științifică, 1965
3. Legea asupra numelui, 18 martie 1895
4. Olteanu, Antoaneta, Calendarele poporului român, Editura Paideia, 2001
5. Răileanu, Viorica, Numele persoanei: normă și exces, pag. 483 ș.u., în Omagiu lui C. Dimitriu la 80 de ani, Editura Universității Ștefan cel mare din Suceava, 2013.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)

6. Sîrbu, Otilia, Omul și mitul în secolul 21, Editura Universitară, București, 2015

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3947 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:04 UTC)